

Till läsningen: Av 1 **l** återstår nu endast bst och ett mycket kort stycke upptill av hst. 2 **a** har, i likhet med 14, 17, 23, 31, 35 och 38 **a**, bst endast t. v. om hst. Blott inskriftens två sista **a**-runor, 47 och 51, ha dubbelsidiga bst. 10 **o** har, som inskriftens andra **o**-runor, bst endast t. h. om hst. 11 **k** är ej stunget. 12 **e** är säkert. I 15 **s** fortsätter den översta leden med en svag linje ned till ramlinjen. 19 **n** har i likhet med inskriftens övriga **n**-runor ensidig bst. 21 **i** är ej stunget. 25 **e** och 37 **d** äro säkra. Av 54 **e** återstår endast ett kort stycke nedtill. Runan har fördärvats i brottet, och det är därför icke möjligt att med fullkomlig säkerhet avgöra, om runan har varit stungen eller ej. Möjligen kan man i brottets kant se ett mycket svagt spår av en **e**-prick. Mellan 59 **b** och 60 **o** har ristaren hoppat över ett **r**. Efter 66 **n** finnas flera runda små fördjupningar, men ingen av dem gör intryck av att vara huggen. — Brate: 37 **t**.

Inskriftens första bevarade runor, 1—5 **lauh**, utgöra senare leden av ett kvinnonamn på *-laug*. Hur mycket av detta första namn som har gått förlorat genom skadan på stenen nedtill t. v. är givetvis svårt att bestämma. Möjligen skulle man kunna framhålla, att om inskriften har varit symmetrisk, d. v. s. om den börjat nedtill t. v. på samma höjd som den slutar nedtill på högra sidan, skulle i inskriftens början saknas omkring tre runor. Det första namnet kan då t. ex. ha varit det vanliga kvinnonamnet *Guðlaug*.

Om namnet *Ioan* se U 216, och om namnet *Ali* (*Alli*) se U 203.

573. Kragsta, Lohärads sn.

Pl. 129, 130.

Litteratur: L 612. F. V. Radloff, *Beskrifning öfver norra delen af Stockholms län* 2 (1805), s. 115; R. Dybeck, *Runa* (fol.) 1, s. 73; UFT h. 2 (1872), s. 42; E. Svedmark, *Beskrifning till kartbladet Norrtelje* (1887), s. 66; L. Lybecker, *Brev till A. Hazelius* ^{28/11} 1896 (avskrift i ATA); E. Brate, *Anteckningar* 1916 (ATA); C. A. Holmberg, *Förteckning öfver en del fasta fornlemningar i Lohärads socken* (ATA); S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Stockholms län* 1936 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Rubäck, teckning 1825 (i: J. G. Liljegren, *Fullständig Bautil*, ATA); Brate, foto 1916 (ATA).

Runstenen står i dikeskanten vid östra sidan av landsvägen genom Kragsta. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Norrtelge». Den andra Kragsta-stenen (U 572) står 100 m. åt NNÖ.

F. V. Radloff omtalar, att en runsten, »som ej är uptagen i Bautil träffas emellan Kragsta och Rimsjö». I Liljegrens *Fullständig Bautil* finnes en teckning av U 573, utförd av J. Rubäck. På teckningen finnes följande uppgift: »Denna Runsten är funnen för 30 år sedan i ett Gärde vid plöjning. Ligger nu utan för dörren vid kragsta Gästgifvaregård, i Lohärads Sochn uti Roslagen. afritad 1825 af J:R.» L 612: »Kragsta gästgifvaregård.» I *Runa* (fol., 1872) behandlar Dybeck denna sten, »som säges förr stått vid . . . Rimsjö i Husby socken och för några år sedan restes invid landsvägen vid Kragstad». Stationsinspektör Lybecker lämnar i ett brev (1896) följande upplysning om stenen: »Denna runsten har blifvit funnen som spishäll i en bondgård i Kragsta, bonden visste [icke] huru länge den där legat eller hvarifrån den kommit — han, bonden, blef genast tillsagd att borttaga stenen från spisen, samt uppsätta densamma, hvilket ock skedde och står den nu i diket.» När Brate år 1916 besökte Kragsta, stod stenen på denna sin nuvarande plats men hotade då att falla. Brate lät »räta upp stenen och skola under den med sten, så att den nu länge torde bli stående upprätt». C. A. Holmberg antecknar (1925), att stenen »är ordentligt rest invid landsvägen».

Ljusröd granit. Höjd 1,80 m., bredd (mitt på stenen) 0,94 m. Ristningen är djupt och kraftigt huggen. Inskriften är mycket tydlig, varför de svåra fel, som de tidigaste läsningarna visa, måste bero på ovana hos undersökarna.

Inskrift:

alfkautr · auk · urhtafr · lrtu · rasa · stain · at · faður · san · uriha ·
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Alfgautr ok Vigdiarfr letu reisa stæin at faður sinn Viga.

»Alvgöt och Vigdjärv läto resa stenen efter sin fader Vige.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. Sk efter 8 r är, i likhet med övriga sk, en punkt; 9 a, 10 u och 11 k ha förlorat övre delarna genom ett bortfall i stenens vänstra kant. 40 a är säkert. Efter 45 h går ett streck in i slingan; det är uppenbarligen ristat och har av Brate uppfattats som en i-run. Så har det emellertid ingalunda varit avsett av ristaren. Strecket fortsätter mot ormhalsens nedre konturlinje och har säkerligen varit avsett som halslinje. Ristaren har emellertid ändrat sig och bestämt sig för att draga halslinjen längre uppåt, t. v. om detta första streck.

Radloff: - - utr auk olafr litu rasa stain at fathur sin - - - uthr hialbi. J. Rubäck: ainutr . . u . . . : urhlafr · lrtu rasa · stain · þa · at · faður sin · urihra. Denna läsning återges i Liljegrens *Runurkunder* (n:r 612) och i *UFT*. I det sistnämnda arbetet förekommer följande anmärkning till läsningen: »Enligt uppgift af phil. doktor O. A. Stridsberg, som undersökte stenen 1857, lär första namnet vara *Alfkautr* (Alfgöt), icke *Ainuntr*.» — Brate: »Den avlidnes namn har varit *urihia*. Efter h finnes nämligen i slingan ett streck 3 cm ovanifrån, som fortsättes ovan slingan 9 cm och alltså är sammanlagt 12 cm samt går upp till närmaste ornamentslinga. Hela detta streck är avgjort ristat, fullt tydligt och djupt men har intet sammanhang med ornamentiken, varför dess ändamål blott kan vara att insätta ett i, som blivit avglömt efter det föregående h, eller kanske att flytta det i, som står framför h, efter detsamma.» Att detta är en missuppfattning, framgår av vad som ovan har sagts.

I denna inskrift användes r-runan som tecken för vokal, i eller e, jfr t. ex. den närbelägna U 567. Se f. ö. S. B. F. Jansson, *Runinskrifter i Norrtäljetrakten*, s. 62.

Inskriftens första namn *Alfgautr* finnes eljest icke belagt i någon runinskrift. Det fsv och fda. *Algot* (*Algut*) är åtminstone delvis samma namn, jfr isl. *Algeirr* av *Álfgeirr*, *Algerðr* av *Álfgerðr* o. s. v. Namnet *Algot* har huvudsakligen förekommit på svenskt område, men är också »ret almindeligt paa Fyn og i Skaane» (*DGP* 1936, sp. 31). »Nästan alla i norska urkunder förekommande bärare av detta namn äro mer eller mindre uppenbart svenskar. Emellertid har det vunnit något insteg även i Norge» (Lind, *Norsk-isländska dopnamn*, sp. 17).

12—18 *urhtafr* kan icke återge någonting annat än det runsv. mansnamnet *Vigdiarfr*. Namnet förekommer på Sö 112, skrivet *uiktirfr*, och på L 294 »Legestads gårde», Rasbo sn, skrivet *uikterfr*. På några runstenar förekommer skrivningar som *uitarf(r)*, *uiterf* (ack.), *uitirf* (ack.); dessa kunna återge både *Vidiarfr* och *Vigdiarfr*. Tänkbart är, att dessa båda namn egentligen äro ett, d. v. s. att *Vidiarfr* uppkommit ur *Vigdiarfr*. »Ur betydelsens synpunkt synes det rimligare att fatta namnet såsom urspr. *Vigdiarfr*, icke *Vé-*, *Vidiarfr*» (Lind, *Norsk-isländska dopnamn*, sp. 1096). *Vigdiarfr* är ett typiskt svenskt namn, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99.

42—46 *uriha* återger med all sannolikhet ett *Viga* (ack.). Om namnet *Vigi*, som sannolikt förekommer i ytterligare sex uppländska runinskrifter, se U 47 och U 463. Man kan lägga märke till att första leden i den ene sonens namn är *Vig-*.

574. Estuna kyrka.

Pl. 130.

Litteratur: D 2: 264, Kyrkoinventarium 1829 (ATA); H. Hildebrand, Berättelse om en resa i östra Upland, 1868, s. 147 (ATA); UFT h. 2 (1872), s. 20 samt Rättelser och tillägg till 2:a häftet; R. Dybeck, Runa (fol.) h. 5 (1872), s. 73 f.; E. Brate, Anteckningar 1915 (ATA).

Äldre avbildningar: H. Hildebrand, teckning, a. a. s. 15; Dybeck, D 2: 264; Brate, foto 1915 (ATA); E. Fant, foto 1929 (ATA); I. Schnell, foto 1930 (ATA).